

Однак успішне впровадження цих технологій потребує ретельного планування та обліку викликів, з якими вони можуть зіткнутися. Інвестиції в навчання персоналу та забезпечення безпеки даних стають невід'ємною частиною стратегії успішної роботизації та автоматизації, особливо у контексті бізнес-процесів.

Література

1. Лошенко, О. В. Автоматизація управління бізнес-процесами на підприємстві: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. № 45. 2022. – С. 8.
2. Економіка технологічних змін виробничих процесів: ризики роботизації і застосування штучного інтелекту. URL:<https://kauchuk.com.ua/preimushhestva-inedostatkipromyshlennyh-robotov/> (дата звернення 28.10.2023).
3. Автоматизація бізнес-процесів: плюси, проблеми, можливості. 2021. URL: <https://tehexpert.ua/automate-business-processes/> (дата звернення 28.10.2023).
4. Коцур, І. (2022). Автоматизація управління бізнес-процесом реалізації проектів із впровадження робототехнічних систем. *Automation of Technological and Business Processes*, 14(2), 4-10. <https://doi.org/10.15673/atbp.v14i2.2299>.

Zhabynets Olha Y.
PhD (Econ.), Associate Professor
SI “Institute of Regional Research named
after M. I. Dolishniy of the NAS of Ukraine”
Lviv, Ukraine

EXPORT LOGISTICS IN THE CONDITIONS OF WAR: PROBLEMS AND WAYS TO SOLVE THEM

The blocking of the main sea routes for export as a result of the military actions of the Russian Federation in Ukraine, which before the war accounted for more than 70% of export cargoes, including 80% of the export of agricultural products, significantly limits the export activity of domestic enterprises. Thus, according to the results of the "New Monthly Survey of Enterprises", conducted by the Institute of Economic Research and Political Consultations in May 2023, logistical problems, in particular such as queues at the western borders of Ukraine, the sea blockade and the lack of wagons/trucks/drivers, remain key among the problems faced by export-oriented business in today's realities of war (Fig. 1).

Practice proves that it is still impossible to ensure exports, including grain export, in the required volumes by other means than domestic sea ports: by rail, Ukraine can export only 1.5 million tons of grain per month with a minimum requirement of 4 million tons and port potential - up to 6 million tons [2]. The daily financial losses of Ukraine from the blocking of ports reach 200 million dollars. At the same time, it should be noted that the problem of exporting

agricultural products (from August 2022 to July 2023) was partially resolved within the framework of the Initiative for the safe transportation of grain and food products from Ukrainian ports, the so-called "Grain Agreement", which allowed trade and cargo ships to leave Ukrainian ports without hindrance, exporting domestic agricultural products. Thus, during the period of validity of the agreement, according to the UN, Ukraine exported 32.8 million tons of grain and oil crops, mainly corn and wheat [3]. At the same time, the specified "Grain Agreement" did not solve the problem of establishing exports for companies of the mining and metallurgical complex, whose costs for logistics generally increased by 4-6 times, depending on products and enterprises. In addition to military circumstances, it was a consequence of the increasing tariffs for freight rail transportation by 70% [4].

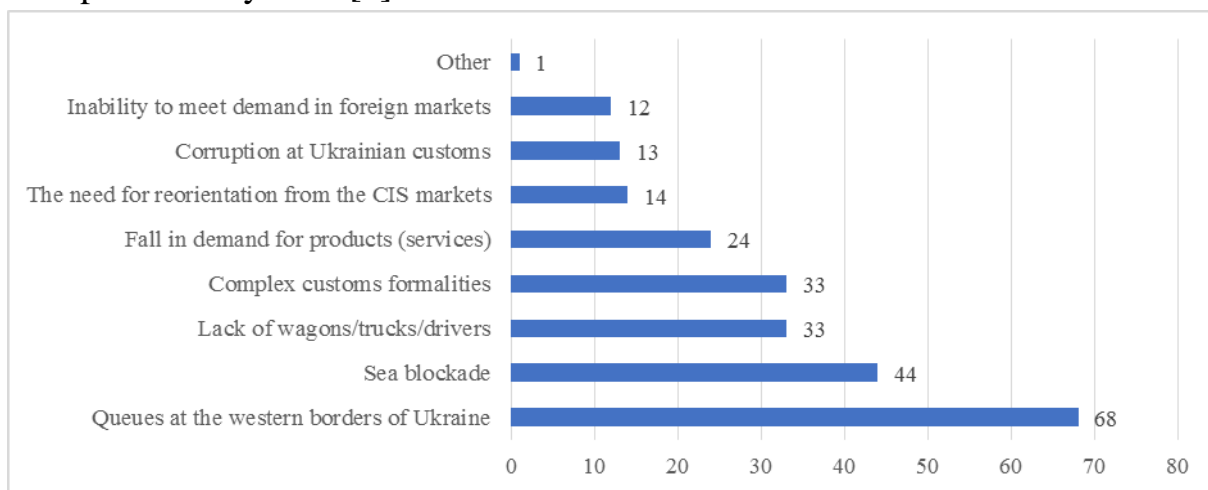

Fig. 1. The main obstacles for exporters in war conditions, % of surveyed exporters

Source: [1].

Today, the resumption of operation of the ports of Greater Odessa without the participation of third parties, which became possible thanks to military prerequisites, in particular - the attack on the landing ship of the Russian Federation in August 2023, adds restrained optimism: the movement of ships through the Ukrainian Black Sea corridor is carried out both at the entrance and at the exit, despite the attacks of the aggressor country on the port infrastructure. In addition, for the first time, vessels not only with agricultural products, but also with metallurgical products left the ports of Great Odesa. On the one hand, this is an opportunity to significantly increase export volumes, and on the other hand, it is a fairly new initiative that may lack stability [5]. Therefore, in our opinion, in order to solve the existing logistics problems, it is necessary to carry out a number of measures to improve transport logistics, including: increasing the capacity of

international road checkpoints across the state border with EU countries, taking into account the export needs of the state; further implementation of the electronic queue mechanism in the course of international transportation planning; modernization of the railway infrastructure of Ukraine, including the creation of export cross-border corridors with European standards of railway track width; increasing the efficiency of the operation of the Danube ports, including through the integration of administrative procedures for the registration of the passage of goods through the ports by supervisory and control structures (border guards, customs, sanitary-epidemiological and other services); reduction of tariffs for transportation of export goods by railway (at least by 20-30%).

References

1. Публічна дискусія на тему “Чи можливо відновити експорт під час війни?” за результатами «Нового щомісячного опитування підприємств». Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Київ, 29 червня 2023 р. (он-лайн).
2. Дорога життя: чому українські порти виявилися незамінними для експорту. URL: <https://mind.ua/publications/20242217-doroga-zhittya-chomu-ukrayinski-porti-viyavilisya-nezaminnimi-dlya-eksportu>
3. "Зернова угода": з українського порту вийшло останнє судно. URL: <https://www.dw.com/uk/zernova-ugoda-z-ukrainskogo-portu-vijslo-ostanne-sudno/a-66247062>
4. Складна ситуація в українській металургії - Антикризовий штаб організує консультації бізнесу і уряду. URL: <https://uspp.ua/news/ostanni-novyny/2019/skladna-sytuatsiia-v-ukrainskii-metallurhii-antykryzovyi-shtab-orhanizuie-konsultatsii-biznesu-i-uriadu>
5. Кубраков розповів, як Україні вдалось відновити судноплавство в Чорному морі. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/10/3/705052/>

Жупан В.В.
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Рудич А.І.
к.е.н., доцент
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ БАЗИ ДАНИХ

Важливим етапом у дослідження соціально-економічних процесів є статистичне спостереження. Це початковий етап економіко-статистичного аналізу і являє собою науково організовану роботу зі збирання, реєстрації масових первинних даних, про явища й процеси суспільного життя. Статистичне спостереження повинно відповідати наступним критеріям:

– спостережувані явища повинні мати наукову й практичну цінність, виражати певні соціально-економічні типи явищ;